

Cultuurverandering in de Netwerkschool

Professionaliteit van docenten betekent tegenwoordig 'dat docenten vanuit hun eigen waarden en doelen - binnen, maar vooral ook buiten de eigen klas - invloed uitoefenen op de uitvoering en inrichting van het onderwijs', aldus de Onderwijsraad. Dat vraagt om een cultuurverandering. Hoe zorgen we ervoor dat leraren hun blik ook buiten de eigen klas gaan richten, zowel op collega's als op de buitenwereld?

Machiel Bouwmans en Piety Runhaar

Met deze vraag in het achterhoofd, brachten wij een bezoek aan de Helicon Netwerkschool in Velp. We spraken met Anke Visser, de vestigingsdirecteur. In augustus 2010 is Helicon Velp gestart met de Netwerkschool, wat inhoudt dat de school waar mogelijk samenwerkt en contacten onderhoudt met de samenleving en het bedrijfsleven. De school is voor zowel onderwijsdoeleinden als andere doeleinden 365 dagen per jaar beschikbaar. Er worden bijvoorbeeld allerlei niet onderwijs gerelateerde activiteiten georganiseerd en verschillende bedrijven opereren (deels) vanuit de school.

Door dit concept is de schoolcultuur op een aantal vlakken sterk veranderd. De kernwaarden van de Netwerkschool zijn vastgelegd in een cultuurkaart. Deze kernwaarden en bijbehorende werkhoudingen zijn door de docenten zelf vastgesteld. Anke ziet dat deze kaart, die overal in de school hangt, ertoe leidt dat docenten elkaar aanspreken op hun werkhouding. Doel is dat docenten van elkaar leren, reflecteren op hun handelen en elkaar vertrouwen. Samenwerking en openheid zijn dan ook twee van de kernwaarden. Docenten kunnen niet meer om elkaar heen.

Verlof buiten vakanties

Die afhankelijkheid tussen docenten zien we terug bij meer vernieuwingen die de Netwerkschool met zich mee heeft gebracht. Nieuw voor docenten is ook de flexibiliteit binnen de school. Ze kunnen namelijk buiten de schoolvakanties verlof opnemen. Om dit in goede banen te leiden, worden er checklists opgesteld waarop docenten kunnen zien met welke zaken ze rekening moeten houden wanneer ze buiten schoolvakanties op vakantie gaan. Hierdoor hebben docenten veel flexibiliteit binnen heldere kaders. Het is de bedoeling dat de flexibele vakanties in de docententeams worden opgelost. Wil een docent op vakantie, dan worden lessen overgedragen aan andere docenten. Hoewel het voor docenten nieuw is hun werk op een goede manier over te dragen, leidt dit tot reflectie op hun eigen en elkaars functioneren. Anke Visser: 'docenten krijgen nu als

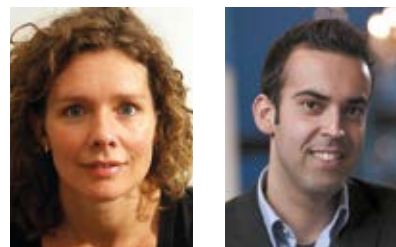
bijeffect inzicht in hoe andere docenten hun lessen uitvoeren. Voorheen dachten docenten erg vanuit hun eigen lessen, dat kan nu niet meer.' Lukt het niet om de vakanties binnen het eigen team op te lossen, dan heeft de school middelen om tijdelijk onderwijskrachten van buitenaf in te huren.

Flexibiliteit

Naast flexibiliteit en afhankelijkheid zijn bereikbaarheid en transparantie andere vernieuwingen. Docenten hebben een mobiele telefoon en laptop om onderlinge communicatie te verhogen. Er wordt geëvalueerd of ze ook daadwerkelijk aantoonbaar bereikbaar zijn. Transparantie wordt binnen Helicon gecreëerd door studenttevredenheidsenquêtes terug te koppelen aan docenten. Hiernaast mogen studenten zelf kiezen op welk moment in de week, en daarmee vaak ook bij welke docent ze hun vak volgen. Dit leidt soms tot confronterende situaties, want soms kiezen studenten minder voor bepaalde docenten. Dit leidt er volgens Anke toe dat deze docenten van andere docenten willen leren: 'ze kunnen niet meer zonder elkaar.'

De flexibiliteit binnen de Netwerkschool maakt het mogelijk dat er binnen de schoolvakanties, en ook daarbuiten, gewerkt kan worden aan professionalisering van docenten. De afgelopen periode is vooral aan een onderwijscatalogus en didactische bekwaamheid gewerkt. Ook kunnen de docenten een stage van tien weken lopen binnen een bedrijf of op een andere afdeling of school.

Deze cultuurverandering heeft er op de Helicon Netwerkschool voor gezorgd dat docenten uit hun klas worden gehaald en hun blik naar buiten richten. Alleen eigen lessen uitvoeren, past niet meer bij de schoolcultuur. 'Afhankelijkheid, samenwerking en flexibiliteit, dat zijn begrippen die de Netwerkschool tot een succes maken,' aldus Anke Visser. Wij vonden het bezoek erg inspirerend en zijn benieuwd naar andere inspirerende vormen van bedrijfsvoering!

Piety Runhaar is Universitair docent 'Professionele ontwikkeling van docenten' aan de Leerstoelgroep Educatie- en Competentiestudies van de Wageningen Universiteit. Machiel Bouwmans is als aio verbonden aan het onderzoek naar teamleren van docenten in het mbo.